

Täysistunto

Tiistai 17.6.2025 klo 14.00—21.25

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2025 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Siellä on ensimmäisenä edustaja Lyly. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.52 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ehkä keskeistä ja yhtenä tavoitteena on, että hyvinvointialueita kannustetaan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Esityksessä ehdotetaan nostettavaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen painoarvoa alueiden rahoituksessa sekä tilapäisesti yhteensä 35 miljoonan euron leikkausta Helsingin soterahoituksesta vuosille 26 ja 27. Lisäksi tehdään joukko rahoitusmallin mukaisia päivityksiä ja muutoksia lakiin. Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytymistekijöiden osuuksia koko maan tasolla muutettaisiin siten, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdennettavan rahoituksen osuus nostettaisiin puoleentoista prosenttiin sosiaali- ja terveyshuollon rahoituksesta ja samalla asukasmäärän ja palvelutarpeen mukaan määräytyviä osuuksia laskettaisiin kumpaakin 0,25 prosenttiyksikköä.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvoinnin ja terveyden niin sanotun HYTE-kertoimen painoarvon nostamista soterahoituksessa on kannatettava. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuuden nostamisella kannustetaan alueita toimiin, joilla voidaan osaltaan ehkäistä ja vähentää asukkaiden tulevaa palvelutarvetta ja siitä syntyviä kustannuksia. Esityksessä ei kuitenkaan huomioida riittävällä tavalla hyvinvointialueitten rahoitustarpeita, vaan tehdään jälleen uusia leikkauksia aiemmin päätettyyn rahoitukseen. Hyvinvointialueitten rahoitusmallia tulisi kehittää kokonaisuutena, eikä yksittäisinä pieninä muutoksina, joiden vaikutusta rahoitukseen on hankala arvioida. Nyt on vaarana paitsi se, että kokonaisuus voi jäädä yksityiskohtien varjoon, etenkin se, ettei rahoituksen muutoksia voida riittävästi ennakoida alueiden palveluiden järjestämisessä. HYTE-kertoimen painoarvon maltillinen nostaminen on kyllä kannatettavaa, mutta se rahoitusratkaisu olisi pitänyt arvioida toisella tavalla, olisiko pitänyt rahoittaa kokonaan asukasperusteisella osuudella. Se olisi ollut järkevämpi tapa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

On siis totta, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn lisääminen tulee vähentämään palvelutarvetta, mutta tämä tapahtuu vasta pitemmällä aikavälillä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on ainoa keino saada kasvavaa palvelutarvetta hieman väheneeseen. Tämä kehittäminen on tehtävä erityisesti kuntien kanssa yhdessä. Näiden kahden julkisen toimijan yhdyspintatyöhön satsaisin paljon tulevassa kehittämisessä. Laittaisin aika paljon työpanosta myös kolmannen sektorin kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Arvoisa rouva puhemies! Miksi olisi niin tärkeää katsoa asiaa kokonaisuutena? Sotereformi ei etene tasaisesti koko maassa eikä riittävällä nopeudella talouden reunaehdot huomioiden. Siksi maailman suurimmalle soteuudistukselle täytyy antaa aikaa ja meillä täytyy olla kärsivällisyyttä niin hyvinvointialueilla, valtiolla kuin meillä poliitikoillakin. Kuvaavaa on näissä hyvinvointialueiden asioissa, että myös oikeuskansleri on omalla kannanotollaan ohjannut palvelujen ja rahoituksen tärkeysjärjestystä, eli sivustakin on tullut ohjausta. Osa hyvinvointialueista pääsee talousmaaliin, jos näin sanotaan, lain säätämässä ajassa, ja ne pääsevät tällä alkaneella valtuustokaudella pureutumaan jonoihin ja palvelujen sisältöön. Niillä, jotka eivät ole siihen kyenneet eri syistä, rakenteelliset uudistukset ja sopeuttaminen vain jatkuvat. Tänä on muun muassa kuultu kolmen hyvinvointialueen joutuneen arviointimenettelyyn. Taloudellinen ohjaus on ollut väkevää, ja sisällön ohjaaminen on jäänyt taka-alalle. Siitä kertoo osaltaan myös alivaltiosihteeri Erholan ohjaustyötä koskeva raportti. Sen perusteella on kehitettäviä yksittäisiä asioita paljon. Ei ole mitään yhteistä hopealuotia, jolla kaikki asiat ratkaistaisiin. Malttia ja aikaa pitää olla. Pääraami on kunnossa, mutta sitä pitää viilata ja ohjata myös muilla keinoilla kuin taloudellisten ohjauskeinojen avulla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

14.57 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka on vahva sosiaali- ja terveydenhuolto. Siksi meillä on oltava myös rahoitusmalli, joka turvaa palvelut ja kannustaa tekemään oikeita asioita oikeaan aikaan. Kyse on siitä, että hyvinvointialueilla olisi paremmat mahdollisuudet ennaltaehkäistä ongelmia, hoitaa ajoissa ja käyttää julkisia varoja viisaasti.

Arvoisa puhemies! Suomessa hyvinvointialueet eivät ole samanlaisia keskenään. Meillä Pohjois-Pohjanmaalla suurimpia haasteita ovat välimatkojen lisäksi kasvava palvelutarve etenkin lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa sekä vanhushoivassa. Meidän on pidettävä mielessä alueiden erilaisuus, kun rahoitusmallia kehitetään. Tarvitsemme mallin, joka tunnistaa väestönrakenteen erityispiirteet ja pitkät välimatkat. Siksi palveluiden saatavuus on meille kriittinen kysymys. On hyvä, että uudistuksessa huomioidaan palvelutarvekertoimien päivittäminen ajantasaisella tiedolla. Se auttaa esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaata saamaan rahoituksen oikeammalle tasolle, joka ei perustu keskivertoarvioon vaan todelliseen tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen keskeinen muutos on, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuutta nostetaan 1,5 prosenttiin. Tämä on selkeä viesti: ennaltaehkäisevää työtä ei pidä nähdä kuluna vaan investointina. Hyvinvointialueita tulee palkita siitä, että ne vähentävät sairastavuutta ja vahvistavat terveyttä, ei siitä, että menot kasvavat. Esitetty korotus on maltillinen ja perusteltu. Erityisesti on tärkeää, että HYTE-kertoimen laskentaa täsmennetään niin, että alueet voivat saada kannusteen, vaikka tulos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

indikaattorit ovat jo hyvällä tasolla. Tämä lisää mallin oikeudenmukaisuutta ja kannustavuutta.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

15.00 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä, jolla muutetaan hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia. Tavoitteena on kannustaa hyvinvointialueita edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, parantaa rahoituksen kohdentumista sekä lisätä rahoituksen ennakoitavuutta. Lisäksi esityksessä toteutetaan määräaikaista säästötoimia osana julkisen talouden suunnitelmaa.

On oikein, että rahoitusmallia kehitetään, mutta samalla on oltava tarkka sen alueellisista vaikutuksista. Tulen Etelä-Savosta, ja Etelä-Savo on pinta-alaltaan laaja ja harvaan asuttu alue, jolla on poikkeuksellisia haasteita palveluiden järjestämisessä. Väestö on ikääntyvää, palvelutarve on korkea, välimatkat pitkiä ja myös Manner-Suomen saaristaisuus. Tällaisessa ympäristössä rahoituksen oikeudenmukainen kohdentuminen on erityisen tärkeää. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuuden kasvattaminen puoleentoista prosenttiin voi tukea ennaltaehkäisyä, mutta tämä ei saa tapahtua peruspalveluiden rahoituksen kustannuksella.

Meillä Etelä-Savossa jokainen säästö ja laskentaperusteen muutos tuntuu nopeasti arjen palveluissa: terveyskeskuksissa, vanhuspalveluissa ja sosiaalipalveluissa. Positiivista on se, että aluekohtaisissa tarvekertoimissa siirrytään kahden vuoden keskiarvoon. Tämä parantaa rahoituksen ennakoitavuutta myös Etelä-Savossa, jossa yksittäiset vuosivaihtelut voivat aiheuttaa merkittäviä heilahteluja pienellä alueella. Myös pelastustoimen rahoituksen tarkempi kohdentaminen on tärkeää. Etelä-Savon laajoilla metsäalueilla ja pienillä paikkakunnilla sopimuspalokuntien ja paikallisten pelastustoimijoiden merkitys on keskeinen, ja tämän täytyy näkyä myös rahoituksessa.

Arvoisa rouva puhemies! Siirtymätasauksen määräaikaisten leikkaus ei saa vaarantaa lakisääteisten palveluiden toteutumista. On hyvä, että leikkaukset rajataan vain niihin alueisiin, joilla rahoituksen kokonaisuus riittää, mutta painotan, että Etelä-Savo ei kestä epävarmuutta tai yllätyksellisiä muutoksia. Vakaus on edellytys kehittämiselle. Hyvinvointialueiden on voitava keskittyä ydintehtäväänsä, laadukkaiden ja saavutettavien palvelujen turvaamiseen. Hallinnon tehostaminen, työnjaon selkeyttäminen ja vaikuttavat toimintamallit ovat avainasemassa. Rahoituksen on ohjauduttava suoraan sinne, missä ihmiset tarvitsevat apua, ei hallinnon rakenteisiin.

Tämä esitys on askel oikeaan suuntaan, mutta erityisesti Etelä-Savon kaltaisille alueille tarvitaan jatkossakin erityistä huomiota ja vastuullista päätöksentekoa. Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että saa tarvitsemansa hoidon ja avun, asuipa missä päin maata tahansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

15.04 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Näillä hallituksen näytöillä ja tällä menolla Itä-Uudenmaan, Keski-Suomen ja Lapin hyvinvointialueiden arviointimenettely tulee olemaan vasta alkusoittoa. Vaikka sinänsä tässä lakiesityksessä päämäärä kannustaa hyvinvointialueita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen eli HYTE-kerroin on odotettu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

ja erittäin kannatettava, keskitytään tässäkin esityksessä sotepalveluiden rahoituksen kokonaisuuden kannalta vääränlaisiin asioihin. Myös nyt ehdotettujen riskikertoimien uudistaminen pelastustoimessa kohtelee hyvinvointialueita epätasa-arvoisella tavalla. Lisäraha yhdelle on toiselta pois.

Myös hallituksen hyvinvointialueiden rahoituslakiin esittämä uusi 39 §, jolla ehdotetaan siirtymätasauksen väliaikaista muutosta, on sisällöltään erittäin ongelmallinen. Menettely, jolla hallitus toteuttaa rahoitusleikkauksen, voi heikentää hyvinvointialueiden kannusteita lisätä toiminnan tehokkuutta ja ennen kaikkea hillitä kustannusten nousua. Uhkana on, että säännös kannustaa hyvinvointialueita käyttämään rahoituksen aina täysimääräisesti ja jopa lisäämään menoja kertaluontoisesti tai pysyvästi sekä tekemään lyhytjänteisesti investointeja, jotta tilinpäätökset eivät olisi ylijäämäisiä taloutta vastuullisesti hoitaneilla hyvinvointialueilla ja jotta nämä alueet eivät joutuisi vastaavanlaisten säästötoimien kohteeksi. Hallituksen ehdotus heikentää hyvinvointialueiden taloudenhallintaa ja rapauttaa niiden luottamusta rahoitusjärjestelmän ennakoitavuuteen.

Täytyy myös todeta, että kansalaisten yhdenvertaisten sote- ja pelastustoimen palveluiden kannalta olisi ollut enemmän kuin suotavaa, että hallitus ottaisi vakavasti oikeuskanslerin 23.4.25 hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmästä esittämät huomautukset hänen ottaessaan kantaa Etelä-Karjalan hyvinvointialueen ja Satakunnan hyvinvointialueen tekemään kanteluun. En ole kuullut, että oikeuskansleria olisi ymmärretty hallituksen toimesta.

Arvoisa puhemies! Nyt esitettyjen pienten mutta hyvinvointialueita epätasa-arvoisesti kohtelevien muutosten sijasta hallituksen olisi pitänyt tässä esityksessä arvioida ja kehittää hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmää niin, että päämäärä olisi ollut turvata lakisääteisten palveluiden järjestäminen ja niiden edellyttämä riittävä rahoitus kaikilla hyvinvointialueilla ja kaikkialla Suomessa. Valitettavasti hallitus on koko meneillään olevan vaalikauden ensisijaisesti ajanut omilla päätöksillään hyvinvointialueiden taloudet niin ahtaalle, että lakisääteisten sote- ja pelastuspalveluiden järjestäminen alkaa olla lähes mahdotonta kaikilla hyvinvointialueilla. Jos hallitus toimisi viisaasti, se olisi keskittynyt tässä esityksessä ennen kaikkea, kun rahoitusjärjestelmästä on jo kokemusta, tekemään hyvinvointialueiden järjestelmästä toimivamman. Olennaista olisi koko ajan huomata, että vuoteen 2029 asti hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän kannalta meneillään on edelleen siirtymävaihe. Valtiovarainministeriön laskelmien mukaan siirtymätasaus vaikuttaisi hyvinvointialueiden rahoitukseen vuosina 24 ja 29 siten, että peräti kuusi hyvinvointialuetta ei tule saavuttamaan täysimääräistä laskennallista rahoitusta siirtymäkauden päättyessä, eikä todellakaan sen päättymiseen ole pitkä aika.

Nykyisen lainsäädännön seurauksena, jota hallitus ei muuten suostu korjaamaan, siirtymäleikkauksista jäisivät kärsimään pysyvästi Itä-Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Päijät-Hämeen, Pohjois-Karjalan, josta minä tulen, Keski-Pohjanmaan ja Lapin hyvinvointialueet, ellei siis rahoitusmallin valuvikoja pikaisesti korjata. Tämä tulisi tarkoittamaan sitä, että 1,2 miljoonan suomalaisen asukkaan riittäviä palveluita ei voitaisi turvata Suomessa.

Arvoisa puhemies! Myös pelastustoimen uudet riskipainokertoimet eriarvoistavat suomalaisia. Käytännössä lakiehdotuksen mukainen rahoituksen määräytyminen tulisi johtamaan tilanteeseen, jossa harvaan asuttujen alueiden saama pelastustoimen rahoitus tulee laskemaan suhteessa enemmän kuin alueen pelastustoimen palvelutarve oikeasti vähenee. Lisäksi näitä alueita rasittaa rahoituksen väheneminen myös asukasluvun kautta. Esitetty

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

muutos tulisi siirtämään pelastustoimen rahoitusta harvaan asutuilta alueilta hyvinvointialueille, niille, joilla on enemmän asukkaita ja enemmän riskikohteita.

Arvoisa puhemies! Olemme keskustana esittäneet lukuisia eri vaihtoehtoja, miten sote-rahoitusta voitaisiin oikeudenmukaistaa ja kuinka suomalaisten palvelut voitaisiin turvata. Valitettavasti tämä lakiehdotus ei todellakaan tee näin. Tästä syystä keskustan ryhmä esittää, että tämä lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään kaksi lausumaa, ja luen vielä nämä lausumat tässä. Eli meidän lausumaehdotukset ovat seuraavat:

”1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto viipymättä tekee selvityksen hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän toimivuudesta tavoitteella turvata jokaisen sote- ja pelastustoimen palvelut asuinpaikasta riippumatta sekä antaa eduskunnalle tarvittavat lainsäädäntömuutokset viimeistään kevälistuntokaudella 2026.”

”2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä kehittämään hyvinvointialueiden rahoitusta ohjaavia indikaattoreita kuvaamaan nykyistä laajemmin, luotettavammin ja ajantasaisemmin eri alueiden asukkaiden erilaisia palvelutarpeita.” — Nämä ovat vastalause-ehdotuksen 2 esitykset. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen.

15.10 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tähän edustaja Räsäsen käyttämään puheenvuoroon on todellakin hyvä kaikilta osin liittyä. Tämän hyvinvointialueiden rahoituslain ihan ilmiselvien ongelmien korjaaminen tällä tavalla pistemäisesti ei ole kestävä ratkaisu, vaikka tässä sinänsä tietyiltä osin ihan oikeaan suuntaan mennäänkin. Tässä kuitenkin paetaan niitä isoimpia kysymyksiä, jotka tällä hetkellä vaarantavat monien suomalaisten perustuslain suojaamat oikeudet saada sosiaali- ja terveyspalveluita.

Tänäänhän valtiovarainministeriö tiedotti, että kolme hyvinvointialuetta joutuvat tähän niin sanottuun arviointimenettelyyn. Yksi näistä on tosiaankin Lappi, yksi Itä-Uusimaa, ja yksi näistä on Keski-Suomi, oma hyvinvointialueeni. Sitten nämä tietyt hyvinvointialueet, jotka tekevät enemmän näitä säästöjä, saavat lisää aikaa alijäämän kattamisvelvoitteeseen. Minä olisin toivonut, että tässä nyt olisi hallitus ihan reilusti ottanut kantaa tähän edustaja Räsäsenkin viittaamaan oikeuskanslerin linjaukseen tähän kanteluun, jonka muistaakseni Etelä-Karjalan hyvinvointialue teki. Nimittäin sen tekemättä jättäminen johtaa näiden palvelujen vaarantumiseen ja viime kädessä siihen, että suomalaiset eivät ole kaikilla alueilla tasa-arvoisia. Nämä kustannustasojen rajut nousut, kuntien tekemät kikkailut näillä talous-arvioilla ja sitten näiden niin sanottujen diagnoositietojen vaikutus tässä palvelutarveker-toimien laskennassa ovat johtaneet siihen, että tietyt hyvinvointialueet, joista pahiten Keski-Suomen hyvinvointialue, ovat todella vaikeassa asemassa taloutensa osalta. Nyt sitten kun tällä arviointimenettelyllä ajateltaisiin korjattavan tämä paha tilanne, niin se, että nyt pitäisi yhtäkkiä satoja miljoonia säästää — kuitenkin puhutaan ihmisten välttämättömistä peruspalveluista — johtaa kyllä aivan kestävämpään tilanteeseen, ja se on jo mahdotonta. Tällainen kissa ja hiiri -leikki ja pallottelu hallituksen ja hyvinvointialueiden välillä, että mikä on kenenkin vika, pitäisi nyt jo kiireesti lopettaa ja myöntää se, että tämä rahoitusmalli ja menettely vaatisivat nyt kyllä isomman kokonaisuudistuksen ja että tarvitaan hyvinvointialuekohtaisia toimenpiteitä ja sitten tämän rahoitusmallin kokonaistarkastelu ja uudistus. Ihmettelen, että hallitus on pian kaksi vuotta ollut toiminnassa ja kunnollista vaikutusarviointia ja kokonaisuudistusta tästä ei ole vielä saatu tehtyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Räsänen tekemää hylkäysehdotusta ja näitä keskustan vastalauseen mukaisia lausumaehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

15.13 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys hyvinvointialueiden rahoituksen muuttamisesta on jälleen yksi esimerkki lyhytnäköisestä talouspolitiikasta, joka jättää hyvinvointialueet epävarmuuden tilaan. On toki kannatettavaa, niin kuin täälläkin useissa puheenvuoroissa on tullut ilmi, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kertoimen painoarvoa nostetaan. Sehän siirtää tätä rahoitustakin enemmän sinne ennalta ehkäisevien palvelujen suuntaan, mikä sinänsä on ihan kannatettava asia.

Mutta mitä tämä esitys sitten todella tekee? Se jatkaa leikkausten linjaa ilman riittävää kokonaisarviointia hyvinvointialueiden rahoitustarpeista. Hyvinvointialueet tarvitsevat pitkäjänteistä ja ennakoivaa rahoitusta, eivät irrallisia muutoksia, joiden todellisia vaikutuksia ei voida arvioida. Rahoitusperiaatteen pitää olla kannustava, maltillinen ja ennen kaikkea kestävä. Nyt vaarana on se, että alueet eivät voi luotettavasti ennakoida tulevia palvelutarpeita tai suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti.

Erityisen ongelmallinen on hallituksen esitys, jossa 35 miljoonaa euroa leikataan Helsingin sosiaali- ja terveystalouden rahoituksesta. [Eveliina Heinäluoma: Käsittämätöntä!] Onko oikeudenmukaista, että kaupunki, joka on onnistunut pitämään taloutensa tasapainossa, joutuu kärsimään siksi, että sen tilanne on parempi kuin muilla alueilla? [Eveliina Heinäluoma: No ei ole!] Tämä ei ole kannustavaa politiikkaa, päinvastoin. Se tuo epävarmuutta ja vähentää motivaatiota talouden vastuulliseen hoitamiseen.

Lisäksi hallitus esittää, että hyvinvointialueiden rahoituksesta siirtymätasauksen erotus jäisi valtiolle sen sijaan, että se palautettaisiin alueelle. Tämä ei ole hyväksyttävää. Hyvinvointialueiden rahoitusta on jo leikattu merkittävästi, eikä lisäleikkauksille ole perusteita, kun alueet vielä kamppailevat peruspalveluiden riittävyyden kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä perusteilla esitän ja itse asiassa koko SDP:n eduskuntaryhmä esittää, että tämä lakiesitys hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala. — Onko mikrofoni päällä? [Juha Viitala: Anteeksi, pahoittelut, mikrofoni ei tosiaan lähtenyt päälle.]

15.16 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Aloitetaan alusta. — Tosiaan tästä edustaja Nikkanen ansiokkaasta puheesta on hyvä jatkaa samoilla askelmerkeillä todeten, että rahoituslain toimivuuden tarkastelu on tarpeen mutta on tosiaan todettava, että hallituksen esitys ei huomioi riittävällä tavalla hyvinvointialueiden rahoitustarpeita vaan jälleen lisätään rahoitushaastetta useille hyvinvointialueille. Rahoituslakia tulisi yksittäisten pienten muutosten sijaan tarkastella kokonaisuutena, ja rahoituksen tulisi olla alueille mahdollisimman ennakoitavaa, jotta pitkäjänteistä kehitystyötä pystyttäisiin tekemään.

Tänään olemme tosiaan kuulleet uutisia alueiden taloudellisista vaikeuksista jälleen, kun valtiovarainministeriö vahvisti aloittaneensa lainmukaisen arviointimenettelyn kolmen alueen kanssa. Lisäksi useampi alue on vaatinut lisärahoitusta lakisääteisten palveluiden toteutumisen varmistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hyvinvoinnin ja terveyden eli niin sanotun HYTE-kertoimen suurempi painottaminen sen sijaan on kannatettavaa, mutta kokonaisuutena esitys ei kuiten-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

kaan ole hyväksyttävissä. Hyvinvoinnin ja terveyden entistä parempi edistäminen ei pelkästään osana sotejärjestelmää vaan myös laajemmin on yksi keskeisistä keinoista hillitä kustannusten nousua pitkällä aikavälillä. Mitä paremmassa kunnossa ihmiset ovat ja mitä aikaisemmin alkaviin ongelmiin pystytään vastaamaan, sitä paremmin vältymme inhimilliseltä kärsimykseltä ja yhteiskunnallisilta kustannuksilta. Siksi hyvinvointialueilla ja myös kunnilla tulee olla mahdollisuuksia kehittää aidosti toimintaansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

15.18 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Minun on sitten taas erinomaista jatkaa Viitalan puheenvuorosta. — On todella tärkeää, että HYTE-kerrointa nostetaan ja sillä halutaan kannustaa alueita ennaltaehkäisevään työhön, mikä on siis todellakin inhimillisesti ja myös taloudellisesti järkevää, ja tämä on kannatettava askel. Minusta terveyden edistäminen on ollut yksi soteuudistuksen ja itse asiassa valitettavasti myös tämän hallituskauden väliinpuotoajista, ja jos mietitään näitä...

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt meni taas mikrofoni.

Arvoisa rouva puhemies! Sanoin, että minusta terveyden edistäminen on ollut yksi tämän soteuudistuksen ja kenties hallituskaudenkin väliinpuotoajista, ja jos ajatellaan myös kuntien valtionosuuksien leikkaamista, niin myöskin ne osuvat valitettavasti sinne ennaltaehkäisevään työhön. Kun paljon puhutaan aina vaikka avoimesta päivätoiminnasta tai kouluvalmentajista ja niin edelleen, niin kuka nämä rahoittaa? Onko se kunnan vai sitten hyvinvointialueen tehtävä? Tämä on jatkuvasti sellainen väliin puotoava asia, vaikka kaikki kuitenkin jakavat sen, että me tarvitaan sitä ennaltaehkäisevää työtä ja terveyden edistämistä.

Mutta takaisin tähän esitykseen: Hyvinvointialueet kamppailevat jo nyt riittämättömän rahoituksen kanssa, ja tämä esitys tuo jälleen uusia leikkauksia. Erityisen ongelmallista on se, että HYTE-kertoimen nosto rahoitetaan osittain tarveperusteista rahoitusta leikkaamalla. Tämä kohdistuu, kuten on kuultu, juuri niille alueille, joilla palvelun tarve on suurin, ja se ei ole reilua eikä kestävää. Rahoitusmallia muutetaan pienin paloin ilman, että siitä kokonaisuudesta saadaan selkeää kuvaa, eikä alueella ole mahdollisuutta sitten ennakoida tulevaa rahoitustaan. Tällainen poukkoilu ei ole kestävää eikä vastuullistakaan taloudenpitoa, ja edustaja Strandmankin nosti tämän rahoituksen ennakoitavuuden omassa puheessaan esille.

Esityksessä on kaksi vastalauseita, joista ensimmäinen on meidän. Siinä näitä huolia tulee hyvin esille, mutta itse asiassa täytyy vähän kehaista keskustankin vastalauseita. Siellähän sanotaan myöskin esimerkiksi siitä, että näiden rahoitusmallin valuvikojen vuoksi joka viidennen suomalaisen yhdenvertainen oikeus riittävään perusturvaan ja hyvinvointipalveluihin jää toteutumatta, ja se on iso määrä suomalaisia. Jokaisen oikeuksien sote- ja pelastustoimen palveluihin asuinpaikasta riippumatta pitää olla turvattuina.

Täällä mainitaan itse asiassa myös tietopohjainen päätöksenteko ja sen tietopohjan oikeellisuus ja luotettavuus. Siitä olen kyllä samaa mieltä, että siinä meillä on kehitettävää, ja tässä yhteydessä on mainittava kansalliset laaturekisterit. Toivon todellakin, että näiden laaturekistereiden osalta nyt pian päästään johonkin tulokseen. Sieltä neuvotteluista ei oikein tihku tietoa, mutta me tarvitsemme sitä kansallista ohjausta kyllä tähän laaturekisteri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

toimintaan, ja niiden jatko on ihan todella tärkeä. Toivon, että päästään pian maaliin niissä neuvotteluissa.

Arvoisa puhemies! Rahoitusmallia tulisi kehittää kokonaisuutena, ei yksittäisten lyhyt-näköisten leikkausten kautta. Meidän pitäisi rakentaa ennakoitavaa, oikeudenmukaista ja kestäväää järjestelmää, joka tukee alueiden työtä väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

15.21 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys heikentää rajusti soterahoituksen ennakoitavuutta, luotettavuutta ja kannustavuutta. Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin HUSin talouden tasapainottaminen on edellyttänyt hoitohenkilöstön irtisanomisia, joista HUSin suurinta rahoittajaa, Helsinkiä, palkitaan tässä esityksessä nyt lisäleikkauksilla. Tämä on todella pöyristyttävää. En ole itse helsinkiläinen, mutta kyllä Uudenmaan piirin puoleltakin katson tätä aivan kauhulla.

Hallitus ei ole kyennyt soterahoituslain tasapainoiseen ja kokonaisvaltaiseen uudistamiseen, vaan se tuo kerta toisensa jälkeen eduskuntaan pistemäisiä leikkauksia, joita alueiden on mahdotonta ennakoida. Yksikään eduskuntaan tuotu sotepalveluita koskeva esitys ei ole tällä kaudella helpottanut alueiden tilannetta eikä parantanut ihmisten palveluita, vaan valtiovarainministeriö on tänäänkin päättänyt nyt sitten käynnistää hyvinvointialueiden arviointimenettelyn Itä-Uudenmaan, Keski-Suomen ja Lapin hyvinvointialueilla.

No mistä tämä kertoo? Ei ainakaan siitä, että hyvinvointialueiden rahoitus olisi kunnossa ja siitä tulisi leikata. Meillä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella, jonka alueella itse asun, jouduttiin aikaisemmin valtiovarainministeriön tarkkailuluokalle, kun rohkenimme ensimmäisenä alueena hakea meille lain mukaan kuuluvaa lisärahoitusta mutta sitä ei meille myönnetty. Saimme käsiohjausta, joka johti kipeisiin palveluiden leikkauksiin ja kohdistui valitettavasti myös ennaltaehkäiseviin palveluihin. No kaikkihan tietävät tämän hölmöläisten peiton jatkamisen, että kun leikataan ennaltaehkäisystä, niin kalliimmaksi tulee tulevaisuudessa. Naapurissamme Keusotessa eli Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella on käyty jo useampi yt-kierros ja irtisanottu henkilökuntaa. Ihmiset jäävät jonoihin odottamaan palveluita, ja nyt tämä hallituksen esitys ei kyllä tilannetta taaskaan paranna.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää täysin kohtuutonta 35 miljoonan euron leikkausta Helsingin kaupungin soterahoituksesta lisäämällä lakiin väliaikaisesti vuosille 26 ja 27 uuden pykälän. Tämä 35 miljoonan euron leikkaus soterahoitukseen vastaa laskennallisesti esimerkiksi noin 300 000:ta terveyskeskuslääkärikäyntiä tai 230:tä paikkaa lastensuojelun sijaishuollossa. Voi vaan ihmetellä, onko meillä tällaiseen hyvinvoinnin romuttamiseen varaa.

Esityksellä toteutettaisiin hallituksen keväällä julkisen talouden suunnitelmassa linjamat kertaluontoiset säästötoimenpiteet hyvinvointialueiden rahoituksiin, ja ne kohdennetaan nyt Helsinkiin, jonka kohdalla lakisääteisten sotepalveluiden järjestäminen ei hallituksen mielestä vaarantuisi rahoitusleikkauksesta huolimatta. Mielenkiintoinen näkemys. On totta, että Helsingin talous on muita sotejärjestäjiä paremmassa kunnossa, mutta hallituksen lyhytjänteinen toiminta kyllä nyt myös kyseenalaistaa ylipäätään valtion luotettavuutta kaikkien hyvinvointialueiden kumppanina ja myös alueiden mahdollisuuden luottaa tähän rahoitusmalliin ja suunnitella talouttaan pitkäjänteisesti. Leikkaus ja sen peruste-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

lut lisäävät rahoituksen epävarmuutta, ja ne vähentävät kannusteita talouden tasapainon tavoitteluun.

Arvoisa puhemies! Jotain hyvääkin tässä esityksessä on — se, että kannustetaan alueita tällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahoitusosuuden nostamisella tekemään tätä ennaltaehkäisevää työtä ja vähentämään asukkaiden tulevaa palvelutarvetta ja siitä syntyviä kustannuksia. Mutta kuten edellä totesin, että kun samaan aikaan alueita kiritetään rahoitusleikkauksilla ja riittämättömällä rahoituksella, niin alueille ei jää mitään muuta mahdollisuutta kuin säästää juuri sieltä ennaltaehkäisevästä. Tämä on ihan tolkuton kierre, ja toivoisin järkeä tähän esitykseen ja järkeä myöskin hallituksen tuleviin esityksiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

15.26 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen puhuttavin kohtahan on ollut juuri tämä Helsingin kaupungille kohdistettu 35 miljoonan euron lisäsäästö. Siksipä nyt kyllä hämmästelen ja kummastelen, kun muistan, kun tämä asia oli lähete keskustelussa: silloin useampi hallituspuolueen kansanedustaja niin Helsingin vaalipiiristä kuin Uudenmaan vaalipiiristä täällä kovaan ääneen antoi kritiikkiä omalle hallitukselleen siitä, että nyt tässä hallituksen käsi käy Helsingin taskulla ja Helsingiltä viedään todella 35 miljoonaa euroa pois siitä hyvästä, että Helsinki on hoitanut asiansa mallikkaasti talouden näkökulmasta. Tässä aprikoin sitä, kun muistan silloinkin käyttäneeni puheenvuoron, että tämähän näyttää siltä, että tämä esitys kaatuu, kun hallituspuolueiden edustajat koväänisesti täällä salissa tätä vastustivat. [Eveliina Heinäluoma: Niinpä!] Useampi edustaja käytti puheenvuoron, että kyllä tämä epäkohta on välttämätöntä tässä asian käsittelyn yhteydessä korjata. [Eveliina Heinäluoma: Kyllä!] Nyt kun katselen sinne hallituspuolueiden suuntaan, niin aika tyhjältä näyttävät paikat. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] Johtopäätös taitaakin olla niin, että tätä esitystä oli mukava vastustaa kyllä vaalien alla. [Vasemmalta: Näinpä!] Jokainen meistä varmaan, kun on täällä Helsingissä käyskennellyt, muistaa, että tuosta Narinkkatorilta ei päässyt eteenpäin, ellei joku hallituspuolueidenkin keskuudesta ollut ehdokas tullut siihen sanomaan, että kuinka väärin on, että valtio leikkaa Helsingiltä lisää sen takia, että Helsinki on hoitanut asiansa hyvin. Ja aivan ymmärrettävästi minä täällä totta kai luotin siihen, että kyllä hallituspuolueiden edustajien sanaan pitää voida luottaa, että he pitävät oman sanansa ja kaatavat tämän esityksen, koska eihän tällainen lisäleikkaus nyt tule kuuloonkaan, että heitä, jotka hoitavat asiansa hyvin, kiitetään sillä, että sitten tehdään lisäsäästöjä. Mikä viesti se on kaikille muille alueille? Kun esimerkiksi itse tulen läntiseltä Uudeltamaalta, niin mikäs viesti se meille on, että kun hoidatte asianne oikein, niin hallitus tulee ja säästää teiltä lisää? Se ei taida kyllä kannustaa yhtäkään aluetta pitämään omasta taloudestaan huolta, ja olen ymmärtänyt, että se olisi kuitenkin tämän koko rahoitusratkaisun idea, että nimenomaan annetaan kannusteita alueille pitää omasta taloudestaan huolta.

Arvoisa puhemies! Todella nyt olisi kyllä hyvä saada tänne saliinkin paikalle joku hallituspuolueiden Helsingistä tai Uudeltamaalta tuleva kansanedustaja selittelemään tätä. [Välihuutoja vasemmalta — Mia Laiho ja Oskari Valtola ovat tulleet saliin] — No niin, arvoisa puhemies, koska nyt tuli oikeita asiantuntijoita paikalle, niin jatkan pöntöstä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Arvoisa puhemies! Todella, kun tänne hallituspuolueistakin kunnioitettuja sosiaali- ja terveystalouden asiantuntijoita useampi kappale tuli paikalle, niin täällähän olemme keskenämme hämmästellleet ja kummastelleet sitä, että kun nyt käsittelemme tätä Helsingille tehtävää 35 miljoonan euron lisäleikkausta, niin muistelin tuossa juuri, että lähetekeskustelussa aika moni hallituspuolueiden kansanedustaja tätä hyvin kriittisesti arvioi ja hallituspuolueistakin oikein vaadittiin, että tämä epäkohta pitää tässä käsittelyn yhteydessä korjata. [Eveliina Heinäluoma: No, onko korjattu?]

Nyt kun luin tuota hallintovaliokunnan mietintöä, niin yritin löytää, missä tämä korjaus siellä on, mutta en ainakaan omalla lukemisellani löytänyt tätä korjausta, josta täällä salissa todella kovaan ääneen hallituspuolueiden edustajien, jotka tulevat Helsingin ja Uudenmaan vaalipiiristä, toimesta kerrottiin, ja kun tästä aika paljon myös ennen vaaleja pidettiin metakkaa, että emme voi kyllä hyväksyä tällaista lisäleikkausta Helsingin kaupungille, niin se vain nyt näyttää siltä, että tämäkin lisäleikkaus on eteenpäin menossa. Kyllä minusta on ihan oikeutettua kysyä, miten ihmeessä tässä nyt näin kävi. Kovat olivat puheet: Muistan monia lehtiotsikoitakin siitä, kun hallituspuolueiden, varsinkin kokoomuksen, kansanedustajat Helsingistä ilmoittivat, että tähän ei meille käy, että nyt kyllä tehdään kaikkemme, että saadaan tämä kaadettua ja muutettua. Mutta kappas kummaa, silti hallintovaliokunnan enemmistö edelleen esittää, että Helsingiltä voidaan sitten tämä 35 miljoonan euron lisäleikkaus ottaa. Kyllä tässä minusta on nyt hieman selitysvastuuta hallituspuolueiden kansanedustajilla, miten voivat olla sanat ja sitten tulevat teot nyt näin suuressa ristiriidassa.

Arvoisa puhemies! Tämän asiakokonaisuuden vakavin asiahan liittyy nimenomaan siihen, minkälaisen viestin tämä toimenpide antaa. Onko todella niin, että niitä alueita, jotka noudattavat lainsäädännön velvoitteita, palkitaan sillä, että heiltä vähennetään rahaa? Tämähän takia tätä Helsingin lisäleikkausta ovat myös laajemmin hyvinvointialueet vastustaneet, koska se antaa juuri väärän signaalin siitä, että jos hoidat asiasi hyvin, niin sinua rangaistaan, ja ehkä kannattaa hoitaa asiansa huonosti, niin pääsee helpommalla, ja tämä ei voi olla tämän meidän sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausjärjestelmän tarkoitus.

Koska tässä puheenvuoron aikana tämä sali on täydentynyt myös hallituspuolueiden edustajien toimesta, niin toivon, että tästä käydään nyt sellainen rapsakka keskustelu ja suoritetaan hieman arkeologisia kaivauksia, että miten ihmeessä tässä nyt näin pääsi käymään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

15.32 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tänään tosiaan valtiovarainministeriö tiedotti kahdesta asiasta: kolme hyvinvointialuetta, Lappi, Keski-Suomi ja Itä-Uusimaa, joutuvat taloudelliseen arviointimenettelyyn, ja toisena täysimääräisesti talouttaan tasapainottaville hyvinvointialueille, joille ei kerry uutta alijäämää vuodelta 2025, voitaisiin tarvittaessa myöntää mahdollisuus kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä. Joitain kommentteja näihin asioihin:

Hallituksen pitäisi, kuten oikeuskanslerikin huhtikuussa totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa, keskittyä seuraamaan rahoitusjärjestelmän toimivuutta ja korjaamaan havaittuja epäkohtia. Tätä ikävä kyllä hallitus ei tee, vaan valitsee alijäämiä tekevien hyvinvointialueiden joukosta kolme ensimmäistä tiukkaan otteeseensa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Suurin ongelma hyvinvointialueilla on ollut useista samanaikaisista tekijöistä johtuneet kustannustason rajut nousut heti sen jälkeen, kun eduskunta hyväksyi uudistusta koskevat lait kesäkuussa 2021. Hyvinvointialueet eivät voineet varautua siihen aloittaessaan toimintansa vuonna 2023. Rahoituspohjassa oleva aukko korjaantuu ensimmäisen kerran tänä vuonna jälkirahoituksen kautta.

Arviointimenettelyyn joutuminen jo tässä vaiheessa uudistamistyön ollessa vielä kesken tarkoittaa sitä, että hallitus ei luota hyvinvointialueisiin eikä hallitus toimi niin, että se kehittäisi rahoitusjärjestelmää toimivammaksi. Samanlainen sapluuna eri puolilla Suomea ei ole osoittautunut toimivaksi, kun otetaan huomioon ihmisten palvelutarpeet. Hyvinvointialueilla on vuoden 2026 loppuun saakka aikaa kattaa taseeseen kertyneet alijäämät. Nyt kesken kaiken kolme hyvinvointialuetta joutuu arviointimenettelyyn, eli niiden päätösvalta kapenee. Isännän ääntä alkaa käyttää arviointiryhmä, käytännössä valtiovarainministeriö. Tämä vie päätösvalan ja työrauhan hyvinvointialueilta. Siksi tässä tilanteessa, uudistustöiden ollessa vielä keskeneräisiä hallitukselta olisi ollut viisaampaa pidentää kaikilla hyvinvointialueilla alijäämien kattamisaikaa kahdella vuodella, mikä olisi turvannut hyvinvointialueille työrauhan uudistaa ja tasapainottaa talouttaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on vielä paljon läksyjä tekemättä. Keskusta on vastalauseensa loppuun kirjannut hallitukselle ehdotuksia, mitä sen tässä tilanteessa pitäisi tehdä. Ne ovat välttämättömiä, jotta kansalaiset voivat luottaa saavansa niitä palveluja, jotka heille kuuluvat koko maassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

15.35 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tosiaan helsinkiläisenä kansanedustajana voi kyllä ihmetellä, miten tässä nyt näin kävi. Kun kuntavaalien aikaan pari kuukautta sitten kiersin laajasti helsinkiläisiä vaalitulaisuuksia, niin kyllä oli aivan varma juttu, että jokaisessa tilaisuudessa kokoomuslaiset kuntavaaliehdokkaat muistuttivat, että emme missään nimessä hyväksy Helsinkiin suunniteltuja soterahoituksen leikkauksia 35 miljoonan euron edestä, ja pormestariehdokas Daniel Sazonov muisti aivan varmasti jokaisessa yhteydessä sanoa, että hän on erikseen pääministerin kanssa tästä asiasta käynyt keskusteluja ja on vakuutettu, että kyllä tässä kokoomus aikoo toimia Helsingin etu mielessä. Ja nyt täytyy kyllä todeta, aivan niin kuin edustaja Räsänen kertoi, että eihän tämä esitys ole muuttunut tämän koko käsittelyn aikana yhtään millään tavalla vaan tälläkin hetkellä hallitus vie eteenpäin Helsingin soterahoituksesta 35 miljoonan euron leikkausta.

Tämä tuntuu epäjohtonmukaiselta, koska tämän koko soterahoitusmallin ideahan on kannustaa alueita ja Helsinkiä vastuulliseen taloudenpitoon. Niinhän Helsingin kaupunki on tehnyt: on tehty oma tuottavuus- ja säästöohjelma ja viety sitä eteenpäin, ja sillä on saavutettu hyviä tuloksia. Nyt tästä esimerkin mukaisesta sotetaloudenhoidosta Helsinkiä rangaistaan ja leikataan 35 miljoonaa euroa, joten tämä on kyllä erittäin huono malli, ja totta kai jokainen alue katsoo tätä Helsingin tilannetta kauhuissaan, että näinkö tässä tulee sitten muidenkin alueiden kohdalla käymään, jos ne noudattavat tämän lain vaatimuksia ja toimivat esimerkin lailla.

Tämä on myös täysin epäoikeudenmukaista, koska Helsingissä tarpeet sosiaali- ja terveyspalveluille kasvavat, täällä on kasvava väestö, täällä on varsinkin yli 75-vuotiaiden määrä tulevana vuosina suuressa kasvussa ja samaan aikaan on isoja investointitarpeita, joi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

ta pitäisi pystyä viemään eteenpäin. Joten olen kyllä todella huolissani tästä esityksestä ja mihin se johtaa.

Mutta ennen kaikkea olen kyllä ihmeissäni siitä, miten kokoomus on näin pahasti pettänyt Helsingin ja helsinkiläiset äänestäjät, kun tätä lakia viedään nyt eteenpäin täysin muuttamattomana, vaikka täällä kovaan ääneen kokoomuslaiset julistivat, että emme tätä hyväksy. Miten tässä nyt näin kävi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

15.39 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin vielä tähän ohjaukseen kiinnittää huomiota:

Meillä on hyvinvointialuerahoitus se 26,2 miljardia, ja sinne on laitettu 2,2 miljardia lisärahaa, ja sitten 1,4 miljardia on sitä jälkikäteistarkastusta, ja vähän yli 700 miljoonaa on sitä indeksin mukaista tarkastusta. Tämä 1,4 miljardia on ehkä tämä ongelman ydin. Kun vuonna 23 on alimitoitettuna lähdetty liikkeelle, niin nyt tämä tilanne heijastuu sitten monella tasolla moneen paikkaan, ja meillä on se tässäkin osaltaan vaikuttamassa tämänkin lain tilanteeseen. Itse tämä päärahoitus, jossa 90 prosenttia rahoituksesta tulee sen tarveharkinnan perusteella, on kunnossa, mutta nyt me ollaan eletty aika paljon tämmöisillä poikkeusmäärittelyksillä ja muilla vastaavilla kysymyksillä.

Se, miksi tästä ohjauksesta halusin käyttää puheenvuoroon, liittyy siihen, että alivaltiosihteeri Erhola aika hyvin omassa raportissaan, jonka julkaisi joku aika sitten, kertoi tästä ohjauksesta. Hän oli hyvinvointialueitten johtoa, niin hallituksen puheenjohtajia kuin hyvinvointialuejohtajia, yli 90:tä henkilöä, haastatellut, ja siellä oli kyllä selkeitä viestejä tullut tähän ohjaukseen, jossa lyhyt yhteenveto oli, että kansallinen hyvinvointialueiden ohjaus hakee vielä muotoaan ja nopeasti toimintaympäristö haastaa sitä. Meillä on nämä kaksi ulottuvuutta, ja meillä puuttuu kansainvälisellä tasolla yhteinen tahtotila, ymmärrys ja riittävä yhteistyö. Toisena hyvinvointialueiden ohjauksesta puuttuu strategisen tason ohjaus, eikä ohjausta toteuteta tarkoituksenmukaisella tasolla ja yhdensuuntaisesti ministeriöiden kesken, ja kansallinen ohjaus keskittyy liikaa ja liian lyhytjänteisesti talouden kokonaisuuteen. Nämä olivat niitä keskeisiä havaintoja, mitä hän teki, mikä minusta oli hyvä huomio siitä, mitä tässä on meneillään. Sen vuoksi pitää nämä juurisyyt muistaa, että se lähtörahoitus on ollut vähän matala — tai aika paljon matala — ja nyt sitten tässä ohjauksessa meillä on vielä sellaisia asioita, joita meidän pitää tehdä.

Tämä on vasta kaksi ja puoli vuotta vanha järjestelmä, ja tämä on maailman suurin soiteuudistus käytännössä, joten voi sanoa, että tässä on kaikilla oppimista. Olisi hyvä, että tästä käydään sitä keskustelua, mitä me voimme poliitikkoina täällä tehdä niin, että asiat menisivät eteenpäin suuremmassa yhteisymmärryksessä kuin tällä hetkellä on ollut. Toivon, että me päästään siihen tilanteeseen, jossa me haetaan aidosti niitä ratkaisukeinoja, millä suomalaiset saavat omat hyvinvointialueet ja terveyden palvelut tasavertaisesti ympäri Suomea.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

15.42 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisenä kannatan edustaja Nikkasen tekemää hylkäysesitystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Tämä laki on outoa poukkoilua, ja itse olen miettinyt tämmöistä psykologista merkitystä hyvinvointialueille. Käytän esimerkkinä nyt vaikka edustaja Laihon aluetta, Länsi-Uusimaata, missä olen useasti vieraillut, ja viimeksi tänä aamuna kävin Lohjan sairaalassa. Hehän ovat todella aktiivisesti tehostaneet toimintaa, tehneet tosi isoja muutoksia sinne, ja se on johtanut siihen, että alueen talous on varmaan melkein parhaassa jamassa näistä hyvinvointialueista Suomessa. Toinen alue, mikä ehkä tulee mieleen: Pirkanmaan Pirha on tosi voimakkaasti tehnyt työtä sen eteen, että talous tasapainottuisi. Nyt jos me ruvetaan tämmöisiä yhtäkkisiä rahan ottoja tekemään tai muuttamaan tätä perusperiaatetta tosi nopeasti, niin jotenkin se idea siitä toiminnan kehittämisestä kyllä häviää täydellisesti. Tämän tyyliä ratkaisuja toivottavasti ei tule enää. Ihan siis, itse olen miettinyt semmoista, että jos vaikka ministeri olisi ollut Helsingistä Pirkanmaan sijaan, niin olisiko tapahtunut tämmöistä lakia tai tämmöistä esitystä. Nämä ovat jotenkin semmoisia oudon poukkoilevia päätöksiä ja vaikuttavat sitten yllättävän paljon hyvinvointialueiden päättäjien ajatukseen. Koska kyllähän ne alueet, kun ne siellä ovat sulkemassa vaikka jotain toimipistettä sen takia, että sitä ei ole kannattavaa pitää tai näin... Ehkä tämmöisiä jos tulisi useammin, rupeaisi miettimään, onko se järkevää yleensä, että me saatetaan joutua maksamaan tästä vielä. Toivoisin, että tämä olisi viimeinen tämmöinen pikapäätös. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

15.44 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tulevaisuuden kannalta aivan keskeinen osa sosiaali- ja terveystaloutta. Siksi me kannatamme hallituksen esittämää HYTE-kertoimen painoarvon nostamista sote-rahoituksessa. Se on oikeansuuntainen ja perusteltu linjaus. Kun resursseja suunnataan toimintaan, joka ennaltaehkäisee sairauksia, vähentää eriarvoisuutta ja ehkäisee myöhempää palveluntarvetta, säästetään sekä inhimillisesti että taloudellisesti. On viisasta tukea niitä hyvinvointialueita, jotka panostavat pitkäjänteisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Arvoisa puhemies! Samanaikaisesti joudumme toteamaan, että hallituksen esitys ei kokonaisuudessaan ole kuitenkaan tasapainoinen. Vaikka suunta on oikea, keinovalikoima ei ole. Esitys ei ota riittävästi huomioon hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksen tilannetta. Se ei vastaa niihin haasteisiin, joita alueet nyt joka päivä käytännössä kohtaavat.

Rahoitusmallin kehittäminen vaatii kokonaisotetta. Nyt hallitus tuo eduskuntaan jälleen yksittäisen teknisen muutoksen, jolla on kuitenkin suuria vaikutuksia alueiden talouteen. Pienillä erillisillä muutoksilla on taipumus sumuttaa kokonaiskuvaa. Kokonaisuuden sijaan jäädään kiinni yksityiskohtiin, eikä vaikutuksia palvelujen järjestämiseen ja suunnitteluun voida riittävästi ennakoita. Hyvinvointialueet tarvitsevat vakautta, ennakoitavuutta ja pitkäjänteisiä rahoitusratkaisuja. Hallituksen esitys ei tätä vakautta tarjoa. Se päinvastoin lisää epävarmuutta, kun samanaikaisesti rahoituspohjaa leikataan ja sääntöjä muutetaan vuosittain. Tällainen linja ei anna alueille edellytyksiä kehittää palveluitaan suunnitelmallisesti.

Arvoisa puhemies! Erityisen ongelmallinen on myös hallituksen esittämä muutos rahoituslain 35 §:n siirtymätasaukseen. Ehdotuksen mukaan jos tasauksen negatiivinen kokonaisvaikutus olisi suurempi kuin positiivinen, erotusta ei enää kompensoitaisi hyvinvointialueiden rahoitukseen vaan se jäisi valtiolle. Tämä tarkoittaa käytännössä puhdasta leikkausta alueiden rahoitukseen. Myös Helsingin kaupungin 35 miljoonan euron leikkaus on kohtuuton. Vaikka hallitus perustelee tätä kaupungin suhteellisesti paremmalla taloustilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

teella, on ongelmallista, että hyvä taloudenpito johtaa rangaistukseen. Tämä viestii täysin väärää kannustimia niin, että hyvinvointialueen tai kunnan ei kannattaisi hoitaa talouttaan hyvin, koska sen perusteella rahoitusta voidaan leikata.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys on hyvin monivivahteinen. Siinä on elementtejä, joita mekin haluamme edistää. HYTE-kertoimen painoarvon nosto on yksi sellainen, mutta esityksessä on myös rahoituksellisesti ja aluepoliittisesti vakavia ongelmia, epäoikeudenmukaista kohdentumista, leikkauksia korkean palvelutarpeen alueille, vaikeasti ennakoitavia sääntömuutoksia ja heikennystä koko järjestelmän kestävyys-teen. Siksi me emme voi kannattaa esitystä tällaisenaan.

Me esitämme, että HYTE-kertoimen vahvistamista jatketaan mutta että rahoitusmallia uudistetaan laajemmin, johdonmukaisemmin ja sosiaali- ja terveyspoliittisesti kestävämmällä tavalla. Me tarvitsemme järjestelmän, joka tukee kaikkia alueita, ei vain niitä, joilla on kasvava väestö tai hyvä valmius investoida ennaltaehkäisevään työhön. Tarvitsemme rahoitusmallin, joka perustuu pitkäjänteisyyteen, ei vuosittaisiin poliittisiin säästötoimiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

15.49 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme siis hyvinvointialueiden rahoituslakia, ja pidän erittäin tärkeänä, että me saamme nostettua HYTE-kertoimen osuutta eli nimenomaan terveyden edistämisen osuutta rahoituksessa ja sille lisättyä painoarvoa. Tämä tietenkin tarkoittaa sitä, että meillä myöskin tarvitsee olla riittävän luotettavat mittarit sen rahoituksen oikeudenmukaiseen jakamiseen.

Tässä esityksessä oli myös siirtymätasauksessa Helsingille kohdistettu kertaluonteinen leikkaus, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa asiantuntijakuulemisessa tämä sai kyllä paljon negatiivista palautetta, joskin siellä osa alueista oli sen kannallakin, riippuen nyt siitä, mistä alueesta oli kyse. Itsekin olen kyllä sitä mieltä, ja valiokunta otti kantaa siihen, että rahoitusmallin pitää olla kannustava ja myöskin sellainen, että pystytään ennustamaan rahoitusta tuleville vuosille. Siinä on paljon tehtävää valtakunnallisesti, mutta kyllä se kannustavuus on tärkeä elementti, jotta hyvinvointialueet pyrkivät saavuttamaan parhaimpia tavoitteita myös taloudellisesti. Itse kun tulen Länsi-Uudeltamaalta, niin kyllä toki huoli on sekin, onko niin, että niiltä alueilta, joilla menee hyvin, sitten otettaisiin jossain vaiheessa pois jotain, ja sehän ei olisi kannustavaa kokonaisuuden kannalta. Mutta tässä tilanteessa hallituksella on ollut tarpeet kuitenkin tämän rahoituksen kokonaisvaltaiseen arviointiin, ja tämä poikkeuksellinen toimenpide on tässä kohtaa tehty.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa pidimme kuitenkin erittäin tärkeänä, että varmistetaan se, että alueet pystyvät järjestämään lakisääteiset palvelut, ja kun jatkossa esimerkiksi HYTE-kerrointa ja myöskin rahoitusperiaatteita määritellään, niin huomioidaan esimerkiksi sosiaaliset tarpeet, jotka nyt kyseisessä tämänhetkisessä rahoitusmallissa on liian huonosti huomioitu, samoin kuin erilaiset muut mittarit, millä määritellään sitä tarvetta. Yksi on myöskin se, että kun siinä rahoituksessa ei ole huomioitu väestöennustetta, niin ne luvut ovat aina vähän jälkijunassa, ja tästä erityisesti kärsivät ne alueet, joilla syntyvyys on korkeammalla tasolla ja lasten ja nuorten tarpeet eivät tule riittävällä tavalla huomioitua.

Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu esiin myöskin tänään esillä ollut valtiovarainministeriön ilmoitus hyvinvointialueiden rahoituksen tarkistamisesta siltä osin, että osa alueista voisi joutua arviointimenettelyyn ja myöskin että osalla alueista harkinnanvaraisesti voitaisiin alijäämämenettelyn kattamisvelvoitetta pidentää. Tässä on ministeriössä tehty

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

kokonaisarviointia. Hyvinvointialueiden onnistuminen on tietenkin koko Suomen etu, ja on tarpeen myös näitä asioita siellä tarkastella tässä tilanteessa uudestaan. Alueet ovat tehneet ison työn toiminnan kehittämisessä, ja tästä huolimatta alueiden tilanteet ovat lähteneet eriytymään, ja siksi tarvitaan erilaisia ratkaisuja alueiden tukemiseen. Eli valtiovarainministeriö on valmistelemassa mallia, jossa taloutensa tasapainottaneet hyvinvointialueet voisivat saada harkinnanvaraista lisäaikaa vanhojen alijäämien kattamiseen, ja tämä mahdollisuus koskisi niitä alueita, jotka eivät kerrytä uutta alijäämää vuonna 25, mutta pääsääntönä säilyy, että alijäämät tulee kattaa vuoden 26 loppuun mennessä. Eli kyse ei ole siitä, että velvoitteita höllennettäisiin yleisesti, vaan siitä, että tarjotaan mahdollisuus alueille, jotka ovat jo näyttäneet hyvää esimerkkiä ja toimineet vastuullisesti. Tämä on oikeudenmukaista ja kannustaa kaikkia alueita jatkamaan talouden tasapainottamista.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden rahoitus elää tässä ajassa, ja meillä on paljon tarpeita, mutta alueet ovat tehneet hyvää työtä ja tämänkin muutoksen jälkeen siellä jatketaan hyvää ja vastuullista työtä. Hallitus haluaa antaa alueille viestin siitä, että kun tehdään hyvää, vastuullista ja ratkaisukeskeistä työtä asukkaiden palvelujen parantamiseksi ja talouden kuntoon saattamiseksi, se on myös jatkossa kannattavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

15.54 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Laiho tässä päätti puheeseen, että hallitus haluaa kannustaa jatkossakin näitä alueita, mutta tilannehan on täysin päinvastainen. Kyllä nämä ovat valitettavasti niitä kuuluisia juhlapuheita, jotka eivät näy millään tavalla teoissa. Ihmettelen kyllä, onko tämä nyt tosissaan kokoomuksen vastauspuheenvuoro Helsingille, koska lähetekeskustelussa täällä salissa kuultiin kyllä hyvin erilaisia puheenvuoroja. Edustaja Laihohan tässä puheenvuorossaan käytännössä totesi, että on ihan ok, että hallitus leikkaa Helsingiltä 35 miljoonaa euroa, ja se viedään nyt eteenpäin.

Nyt, kun täällä salissa ei tänään ole paikalla helsinkiläisiä kokoomuksen edustajia, oletan kuitenkin, että ne lupaukset, joita on annettu niin vaalien alla kuin vaalien jälkeen täällä salissa käydyssä lähetekeskustelussa, ovat voimassa ja helsinkiläisiä kokoomuksen kansanedustajia äänestää tätä hallituksen esitystä vastaan. Sehän riittää siihen, että tämä esitys kaatuu, joten toivon, että tästä tulee nyt tämmöinen juhannustaika ja kun me päädymme tästä esityksestä äänestämään täällä salissa, niin helsinkiläiset saavat tältä salilta juhannuslahjaksi sen, että tämä esitys kaatuu ja myöskin Helsingin soterahoituksen 35 miljoonan euron leikkaus peruuntuu.

Ei ole kysymys ihan pienistä asioista, koska 35 miljoonaa euroa tarkoittaa Helsingin todellisuudessa esimerkiksi 700 000:ta terveyskeskuslääkärikäyntiä ja 300 000:ta kotihoidon käyntiä, joten uskon kyllä, että helsinkiläiset äänestäjät ovat olleet myöskin vilpittömien mielin liikkeellä vaalien alla ja kuunnelleet hyvin tarkasti ehdokkaiden puheenvuoroja. Ja kun on luvattu, että tämä esitys kaadetaan, tätä ei hyväksytä ja tämä Helsingille tuleva leikkaus perutaan, niin nythän on kyse siitä, että nämä lupaukset pitää lunastaa. Tätä odotamme nyt juhannukseksi ja saamme oikein iloisen juhannusyllätyksen kaikille meille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

15.57 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Yhdyn toki tässä edelliseen puheenvuoroon, että mielenkiinnolla odotamme tätä juhannustaikaa täällä eduskunnassa, että saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

taisiin todella helsinkiläiset kokoomuslaiset kaatamaan tämä hallituksen esitys, jossa 35 miljoonaa euroa ollaan leikkaamassa Helsingin kaupungin soterahoituksesta.

Kuuntelin mielenkiinnolla edustaja Laihon puheenvuoroa äsken tuolta pöntöstä, kun hän sanoi, että sotevaliokunnassa — jossa itse en ole, enkä tiedä, mitä siellä on keskusteltu — muiden alueiden osalta oli tullut kannatusta tai ymmärrystä tälle Helsinkiin kohdistetulle erityisleikkaukselle. Tämä hämmästytti minua kovasti sen takia, että tähän on käynyt ilmi, että tämä leikkaus ei tule koitumaan muiden alueiden hyväksi vaan se poistetaan koko tästä soterahoituksesta. Eli Helsingiltä leikataan 35 miljoonaa, ja se vähennetään soterahoituksesta kokonaisuudessaan. Ihmettelen, miksi joku muu alue olisi tätä kannattanut, ja toivoisinkin, että edustaja Laiho tarkentaisi, oliko tämä todella näin ja mitkä alueet mahdollisesti kannattivat. Toivon ainakin itse uusimaalaisena kansanedustajana, että Uudeltamaalta ei tullut ymmärrystä eikä kannatusta tälle Helsingin rahoitusleikkaukselle, kun meillä on kuitenkin yhteinen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, ja se, mikä ongelma koskee Helsinkiä, helposti koskee kohta meitä uusimaalaisiakin.

Samaan aikaan tässä en malta olla ihmettelemättä sitäkin, että, edustaja Laiho, äsken kerroitte, että tämä järjestelmä ylipäänsä on kannustava ja nyt hallitukselta on tulossa uusia kannustuksia hyvinvointialueille, että jos ei tee uutta alijäämää, niin tulevilla vuosilla on mahdollista sitten ehkä saada helpotusta tähän aiempien alijäämien kattamiseen, ja että tämä kannustaa. Mietin, eikö ole hieman ristiriitaa tässä Helsinkiin kohdistuvassa hyökyksessä, mikä tässä juuri leikkauksen kohteena on, ja sitten tässä, mitä äsken sanoitte. Toivoisin teiltä tarkennusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

16.00 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani tarkoitin tästä Helsingin leikkauksesta sitä, että eivät sitä kaikki kritisoineet. Tähän on ihan tämmöistä normaalia maallikkojärkeä, että yleensä silloin, kun se osuu omalle alueelle, kritisoidaan mutta muuten ei välttämättä sitä kritiikkiä anneta, jos ei se osu omalle kohdalle. Ihan tämmöistä inhimillistä tämä luonnollisesti on. En nyt tarkkaan muista kaikkien Uudenmaan hyvinvointialueiden antamia lausuntoja, miten he ovat tämän lausuneet.

Ylipäänsä tietenkin lausunnoissa katsottiin tärkeänä, että rahoitusjärjestelmä on kannustava ja ennakoitava, ja me olemme myöskin valiokunnan lausunnossa tämän nostaneet esille. Omalta hyvinvointialueelta Länsi-Uudeltamaalta olemme kritisoineet tätä Helsingin leikkausta juurikin siitä näkökulmasta, että se ei anna rahoitusmallista ennakoitavaa kuvaa, [Pia Lohikoski: Eikä luotettavaa!] ja tällaisia pitäisi tietenkin välttää, koska meidän pitää pystyä luottamaan siihen, että rahoitusmalli on ennakoitava. Hallituksen esityksessä tämän on sanottu olevan kertaluonteinen, ja on tärkeää jatkossa rahoitusmallia kehittää nimenomaan siihen suuntaan, että se on ennakoitava ja ennustettava ja että kaikki ne alueet, jotka tekevät nyt hartiavoimin töitä siellä alueilla talouden kuntoon saattamiseksi, voivat myös luottaa siihen, että se on kannattavaa.

Mitä tulee nyt sitten tähän alijäämän kattamisvelvoitteeseen, mitä vasemmistoliitto täällä kritisoi, [Pia Lohikoski: Ei kritisoi, kysyi!] niin eikö tämä ole juuri se, mitä olette halunneet, alijäämän kattamisvelvoitetta pidennettävän? [Pia Lohikoski: En missään nimessä kritisoinut, kysyin!] Se on tärkeää nyt tehdä niin, että myöskin toimenpiteitä alueilla tehdään. Ei se ole vain lisäaika, vaan se pitää näyttää myös toteen. En tiedä nyt niitä tarkempia kriteereitä siihen, millä tavalla se katsotaan, ketkä voivat siihen alijäämän kattamisvelvoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

teeseen saada pidennystä, mutta totta kai toimenpiteitä pitää tehdä. Jos alueella on aloitettu hyvää suunnittelua ja on suunnitelmaa ja tavoitteita, niin sen ei pidä kaatua tietenkään siihen, että se alijäämän kattamisvelvoite on liian lyhyt, jolloin heillä ei ole mahdollisuutta sitä toteuttaa ja haetaan vain lisärahoitusta, koska ei tietenkään tämä hyvinvointialueiden kokonaisrahoitus silläkään ratkea, että kaikki hakevat vain lisärahoitusta, vaan tarvitaan ratkaisuja, tarvitaan päätöksiä alueen päättäjiltä, rohkeita päätöksiä ja ennen kaikkea vastuullisia päätöksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

16.03 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Kyllä kehottaisin ensiksi hallituksen tarkistamaan oman johdonmukaisuutensa ennen kuin tulee saarnaamaan hyvinvointialueille, että nyt täytyy pitää ensi sijassa kiinni siitä, että toimitaan niin kuin vaaditaan, koska tämä esityshän on nimenomaan esimerkki siitä, että silloin kun on toimittu niin kuin on edellytetty, eli kun Helsinki on hoitanut omaa sotetalouttaan hyvinkin vastuullisella tavalla — tehnyt säästöjä ja pyrkinyt löytämään sellaisen palvelurakenteen, joka riittää ja jolla pystytään toimimaan myöskin tulevaisuudessa niin, että rahat riittävät — niin sitten tullaan ja leikataan 35 miljoonaa euroa. Ihmettelen kyllä tätä hallituksen toimintaa tässä asiassa.

Itse olen istunut hallintovaliokunnassa, joka on antanut mietinnön tästä asiasta, ja kuulemisissa kaikki muutkin hyvinvointialueet kuin vain Helsinki ovat kyllä kritisoineet tätä leikkausesitystä, joka kohdistuu vain Helsinkiin, ja juuri siitä syystä, että kaikki muutkin alueet näkevät, että tämä on huono tapa, joka saattaa sitten toistua myöhemminkin, että kun tämä kerran on näin päätetty tehdä, että yhdelle alueelle kohdistetaan kertaluonteinen leikkaus, niin miksi sitten jatkossakin ei voitaisi tehdä kertaluontoista leikkausta yhdelle tai useammalle alueelle. Joten edustaja Laihon puheenvuoro ja argumentti siitä, että muut alueet eivät olisi kritisoineet tätä esitystä ja sitä kautta olisivat jollain tavalla antaneet hyväksyntänsä tälle Helsingin leikkaukselle, ei oikein kyllä kestä tässä arviointia. Hallintovaliokunnan kuulemisissa kaikki muut alueet ilmaisivat oman kriittisen näkemyksensä, että tällaista kertaluonteista leikkausta, joka rikkoo tämän koko rahoituslain toimintaperiaatetta, ei pitäisi tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.05 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin siellä hallintovaliokunnassa olen parisen vuotta istunut ja kuunnellut ja käyttänyt jonkun puheenvuoronkin. — Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä. Samalla valiokunta painottaa, että rahoitusmallin kehittämistä on jatkettava. Se on ihan varma, että näin pitää tehdä. Tavoitteena pitää olla kannustava, vakaa ja ennakoitava järjestelmä. Hyvinvointialueet ansaitsevat rahoituksen, joka tukee hyvinvointialueiden perustehtävää: terveydestä huolehtimista. Terveys ei synny sairaaloissa vaan arjessa. Siksi rahoituksen on kannustettava siihen, että ongelmat ehkäistään ennen kuin ne kasvavat. Se on ihmisille parempi ja yhteiskunnalle halvempi. Pohjois-Pohjanmaan kaltaisissa kasvavissa, monimuotoisissa maakunnissa tarvitaan mallia, joka antaa liikkumatilaa, kannustaa omaan kehittämiseen ja huomioi alueen erityistarpeet. Tämä esitys vie rahoitusta oikeaan suuntaan. Siksi kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

16.06 Pia Lohikoski vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy vielä nyt ihan korjata tässä. Tosiaan äskeisessä keskustelussa tässä aiemmin edustaja Laiho esitti, että olisin kritisoinut tätä alijäämän kattamismahdollisuuden pidentämistä omassa aiemmassa puheenvuorossani. Täytyy nyt vielä sanoa, että tulee varmasti pöytäkirjaan tämä asia: en todellakaan kritisoinut, vaan kysyin teiltä, eikö se ole ristiriidassa tämän esityksen kanssa, missä Helsingiltä leikataan. Eli tavallaan annetaan ristiriitaisia kannusteita hyvinvointialueille. Se oli minun kysymykseni. Missään nimessä en kritisoinut sitä, että hyvinvointialueille mahdollisesti tulisi oikeus kattaa alijäämiä jatkossa, koska tähän on nimenomaisesti vaatimus, jonka perään olemme useita, useita kertoja täällä oppositiosta kysyneet, että miksi hallitus ei anna hyvinvointialueille mahdollisuutta kattaa niitä alijäämiä pidemmällä aikavälillä, kun ei ollut kyse siitä, että mitään lisärahoitusta välttämättä kaikki alueet olisivat edes pyytäneetkään vaan ainoastaan mahdollisuutta, että saisivat enemmän aikaa, jotta voivat jaksottaa ja tasapainottaa taloutta useamman vuoden aikana välttyäkseen kohtuuttomilta sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvilta leikkauksilta.

Kun kysyin tästä asiasta, koska te olette hallituspuolueen edustaja ja merkittävässä asemassa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin oletin, että tunnette ehkä tämän hallitukselta juuri tänään annetun uuden linjauksen, ja sen takia toivoin teiltä tarkennusta tähän asiaan, onko tässä ristiriitaa vai ei ja annetaanko hyvinvointialueille sellainen impulssi tässä Helsingin 35 miljoonan euron leikkauksessa, että ehkä ei kannatakaan toimia taloutta tasapainottaakseen. Tässä pitäisi olla joku logiikka näissä hallituksen esityksissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

16.09 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä hallituksen toiminnassa on logiikka. Tänään juuri valtiovarainministeriöstä saatiin se tiedote, että osalle alueista tätä alijäämän kattamisvelvoitteen aikaa pidennetään, ja tällä nimenomaan halutaan kannustaa niitä alueita, jotka ovat jo näyttämässä siltä, että he saavat tuloksia aikaan. Halutaan kannustaa jatkamaan sitä työtä, niin etteivät hanskat tipu sen takia, että he joutuisivat esimerkiksi arviointimenettelyyn. Nähdään, että siellä on potentiaali, he ovat tehneet suunnitelmaa ja heillä on toimenpiteitä, joista on odotettavissa tuloksia. Sen takia on tietyt alueet, jotka arvioidaan sitten erikseen ja jotka voidaan tähän ottaa mukaan, mutta ei missään nimessä ole tarkoituksenmukaista, että kaikille alueille tätä alijäämän kattamisvelvoitetta pidennetään myöhemmäksi. Sehän on vähän sitä, että ”ei tarvitse nyt tehdä mitään, kyllä se asia sitten hoituu”, niin kuin usein poliitikot toki ajattelevat, että ”ei nyt, mutta sitten joskus myöhemmin joku tämän asian korjaa”. Tärkeää on antaa alueille viesti, että kannattaa tehdä nyt toimenpiteitä, kannattaa tehdä järkeviä ratkaisuja, kestäviä ratkaisuja ja ennen kaikkea hakea niitä ratkaisuja sellaisista asioista, millä pystytään nimenomaan sitä hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta nyt hyödyntämään ja saamaan kustannusjärkeviä tekoja, jotta taloutta saadaan sopeutettua ja palvelut turvattua.

Haluan nyt muistuttaa tässä vielä sen, että tämä rahoituslaki, minkä mukaan alueet nyt käytännössä saavat rahoituksen, on edellisen, Sanna Marinin hallituksen säätämä esitys ja laki, jonka mukaan toimitaan. Myös tämä alijäämän kattamisvelvoitteen aikataulu on edellisen, Sanna Marinin hallituksen tekemää lainsäädäntöä. [Pia Lohikoski: Te puhuitte siitä jo viime syksynä!] Nyt tämä kertaluonteinen Helsinkiin kohdistuva ei toki siellä ollut, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

ta muuten tämä on Sanna Marinin kädenjälkeä, ja sitä nyt hallitus tässä korjaa ja muun muassa nyt pidentää tietyiltä alueilta tätä alijäämän kattamisvelvoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

16.11 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Toivoisin kyllä, että nyt kun tätä Orpon hallituksen taivalta taitaa olla jo yli kaksi vuotta takana, niin tämä hallitusporukka alkaisi pikkuhiljaa ottamaan vastuuta tästä omasta kädenjäljestään, etteivät kaikki asiat maailmassa tai tässä maassa ole Sanna Marinin hallituksen syytä.

Nythan käsittelyssä on tosiaan tämä hallituksen itse valmisteleva esitys, jossa esitetään Helsingin soterahoitukseen 35 miljoonan euron leikkausta. Pidän kyllä vähän vähättelevänä puheena tätä, että hyvinvointialueen tai Helsingin kaupungin päättäjiä arvioidaan niin, että alueilla ei olla valmiita tekemään tarvittavia päätöksiä, jotta saadaan alueiden talous kestäväan kuntoon. Tiedän kyllä itse, että tätä työtä on tehty aika kovalla kädellä ympäri Suomen ja kannettu vastuuta siitä, miten toisaalta saadaan sotepalvelut sellaiselle tasolle, että pystymme turvaamaan kaikkien elintärkeät terveyspalvelut, turvaamaan meidän ikäihmistien turvallinen vanhuus ja hyvä hoiva ja samaan aikaan rakentamaan sellainen palveluverkko, joka on taloudellisesti kestäväällä pohjalla.

Tätä työtä on tehty, mutta muistelen samaan aikaan, että sehän taisi olla puheenjohtaja Petteri Orpo, joka lupasi ennen eduskuntavaaleja, että soterahoitus voidaan saattaa kuntoon tekemällä leikkauksia hallintopalveluihin. Että ei tarvitse leikata ollenkaan palveluita vaan riittää, kun siellä karsitaan rönsyt hallinnosta ja karsitaan johtajia ja tehostetaan toimintaa eikä tarvitse yhtään säästää, ei tarvitse irtisanoa hoitajia eikä tarvitse yhtään säästää palveluista.

Ja miltäs nyt näyttää ympäri Suomen? Ainakin itse olen seurannut eri alueiden tilannetta ja olen kiinnittänyt huomiota siihen, että aika monella alueella on valitettavasti jouduttu käymään nimenomaan yt-menettelyjä, joissa on päädytty lopulta irtisanomaan työntekijöitä. Esimerkiksi täällä HUSissa jouduttiin irtisanomaan useita satoja hoitajia sen takia, että tämä soterahoitus on täysin riittämättömällä tasolla kasvavan Uudenmaan ja Helsingin erikoissairaanhoidon tarpeisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

16.14 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituspuolueiden puhetyyli liittyen sotealueiden rahoitusmalliin on kyllä vaihdellut yllättävän paljon tässä viime vuosina. Minä muistan, että tänne tullessani sitä aluksi haukuttiin tosi paljon, ja muistan tämmöisen haukkumasanankin syys—, en jatka. Sitten tässä välillä on kuulunut jo positiivisempaa sävyä täällä pääministerin suusta, ja nytten taas äsken mielestäni edustaja Laiho puhui aika silleen, että se ei ole niin hyvä se malli. Mutta lähinnä tulee mieleen, että se malli on nyt tehty ja koko tämän lakiesityksen ongelma on se, että me muutetaan tällaista lakia, mikä on aika massiivinen, niin että tämmöinen yhtäkkinen muutos tulee. Jotenkin toivoisi, että nyt kun tämmöinen on, niin yritettäisiin jollain tavalla pysyä linjassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

16.15 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Edellä edustaja Laiho viittasi siihen, että nyt tässä kyseessä olisi Marinin hallituksen soterahoituslaki, mutta eihän tämä pidä paikkaansa. Kun viime syksynä, puoli vuotta sitten, nykyinen Orpon—Purran oikeistohallitus muutti soterahoituslakia, silloisella esityksellä jo muokattiin sitä sisältöä. Sieltä leikattiin 150 miljoonaa, pakotettiin alueet nostamaan asiakasmaksuja, leikattiin vastaava summa hyvinvointialueilta. Hallitus puhui kannustavuuden lisäämisestä mutta todellisuudessa tarjosi hyvinvointialueille pelkästään keppiä eikä mitään porkkanaa. Me kaikki tiedetään, että monet näistä hyvinvointialueiden talouden haasteista johtuvat asioista, joita ei ole voitu edes ennakoida silloin alkuperäistä hyvinvointialueiden rahoituslakia säädettäessä. Tässä oli näitä sotealan palkkaratkaisuja, inflaatiota, henkilöstöpulaa ja muuta. Te olette muuttaneet näitä elementtejä tässä oman Orpon—Purran hallituksen aikana jo useaan kertaan, niin että on aivan turhaa lähteä puhumaan jostain Marinin hallituksen soteuudistuksesta ja sen rahoituksesta.

Iso haaste hyvinvointialueilla on ollut nykyisen lain edellytys alijäämien kattamisesta. Olen todella iloinen, jos hallitus nyt vihdoin sitä korjaa. Me olemme sitä vaatineet täällä koko viime syksyn ja vielä talvellakin ja keväälläkin. Todella hienoa, jos hallitus nyt tämän opposition ehdotuksen ottaa ja toteuttaa.

Mutta nyt sitten näiden aiempien leikkausten päälle tosiaan hallitus esittää tätä täysin kohtuutonta 35 miljoonan euron leikkausta Helsingin kaupungin soterahoitukseen. Tämä alueisiin kohdistuva lainsäädännön muutos ja se, että Helsingiltä leikataan, ei kyllä koidu mitenkään toisten alueiden hyödyksi, ja nämä teidän tekemänne aiemmat leikkaukset ovat kipeästi kohdelleet monia hyvinvointialueita. Tässä edustaja Heinäluoma viittasi HUSiin, ja itsekin viittasin aiemmin HUSiin. Sieltä erittäin iso joukko soteammattilaisia sai yt:issä potkut viime syksynä. Myöskin meillä naapurissa, Keusote-alueella, on ollut jo useampi yt-kierros. Viimeksi tällä viikolla, vai oliko viime viikolla, tuli uutisia, että sieltä yli sata ihmistä saa lähteä. Eli kyllä nämä teidän leikkaukset ovat osuneet kipeästi sinne ihmisten palveluihin.

Nyt on todella hassua, että kun te heikennätte tätä rahoitusta, niin te väitätte, että tämä johtuu Marinin hallituksen rahoituslaista. Siinä rahoituslaissa oli mahdollisuus hakea lisärahoitusta, jos rahat eivät peruspalveluihin riitä, ja tämän oikeudenhan te olette jo ottaneet hyvinvointialueilta pois. Se on nähty ja kokeiltu. Me Keravan ja Vantaan hyvinvointialueella kokeilimme hakea lisärahoitusta. Meille ei sitä valtiovarainministeriö myöntänyt, ja se pakotti alueen tekemään leikkauksia, ja ne tehtiin ennalta ehkäiseviin palveluihin, mikä ei ole todellakaan millään tavalla järkevä säästökohde, mutta tietyt perusoikeudet oli totta kai turvattava asukkaille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Laiho.

16.19 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Edellisellä kaudella, Marinin hallituskaudella, kun satuin olemaan myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, nostimme kyllä niitä huolia, mitä liittyi rahoitukseen, liittyen esimerkiksi muutoskustannuksiin tai esimerkiksi palkkaharmonisaatioon tai siihen, että oli paljon liikkuvia tekijöitä ilmassa siinä koronan aikaan. Mutta niistä huolista viis veisattiin silloin edellisellä kaudella, ja piti nopeasti vain lait saada eteenpäin.

No, nyt Orpon hallitus on korjannut näitä sotelakeja monilta eri kohdilta, kuten olette huomanneet. Niitä on korjattu, ja koko ajan tehdään korjauksia ja toimenpiteitä, jotta ne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2025 vp

saadaan paremmin toimiviksi. Hallitus myös esimerkiksi tekee mittavaa norminpurkua eri aloilla, [Pia Lohikoski: Eli leikkauksia!] myös sote-sektorilla, että meidän työntekijöiden työaika saadaan kohdentumaan nimenomaan sinne palveluihin eikä sitä mene ylimääräiseen hallinnolliseen papereiden pyörittelyyn tai epätarkoituksenmukaiseen tai vaikuttamattomaan työhön. Tässä on monta eri painopistettä, mitä ollaan viemässä eteenpäin, ja toivotaan ja uskotaan, että sitä kautta saadaan myöskin ne resurssit kohdennettua nimenomaan niihin vaikuttaviin palveluihin ja paremmin sinne asiakastyöhön.

Täällä on ollut esillä myöskin yt:t. Kyllä melkein jokaisella alueella — en tiedä, onko ihan kaikilla, mutta uskon, että suurimmalla osalla — on käyty yt:itä. Myöskin omalla alueellani Länsi-Uudellamaalla jo siinä hyvin alkuvaiheessa käytiin, ja nimenomaan se kohdistui ylimääräiseen, niin sanottuihin hallinnollisiin tehtäviin, koska muutosvaiheessa tarvittiin lisää hallinnon työntekijöitä ja sitä sieltä otettiin pois. Myöskin hankintoja on järkevöitetty, tehty organisaatiomuutosta, semmoisia, jotka eivät niihin palveluihin vaikuta, mutta me saadaan sitä kautta tehokkuutta siihen koko järjestelmään. Kehotan nyt kaikkia poliittisia päättäjiä katsomaan sitä omaa aluettaan ja organisaatorakenteita, toimintatapoja ja sitä, millä tavalla sieltä voitaisiin niitä järkeviä sopeutuskohteita myöskin löytää niin, etteivät ne osu niitten ihmisten palveluihin.

Samaa mieltä toki olen itsekin täällä Uudellamaalla asuvana, että HUS tarvitsee riittävän rahoituksen — he tekevät vaativaa erikoissairaanhoitoa ja peruserikoissairaanhoitoa — mutta kyllä HUSinkin pitää katsoa koko organisaatiota ja sitä, onko siellä jotain kohtia, [Puhemies koputtaa] mitä voidaan tehdä järkevämällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma.

16.22 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho tässä puhui, että Marinin hallitus vei niin hirveällä hopulla tätä soteuudistusta eteenpäin, kiireellä eteenpäin. No, kun minä olen seurannut tätä soteuudistusprojektia, niin taisi olla niin, että on lähemmäs 15 vuotta eri hallituskausilla yritetty saada tätä projektia eteenpäin, joten ei tässä nyt kyllä hirveästä hopusta voi puhua. Onneksi se nyt viime kaudella saatiin lopulta tehtyä, koska tämä uudistus on kuitenkin aivan välttämätön, ja nyt me tarvitsemme vain sellaisen rahoitusjärjestelmän, joka tässä poikkeuksellisessa tilanteessa turvaa kestävän palveluiden tarjonnan ihmisille ympäri Suomen.

Sitten samaan aikaan, kun edustaja Laiho kritisoi, että tähän Marinin hallitukseen olisi palkkaharmonisaation kautta kytketty tämmöinen kestävä elementti, niin kyllä kun itse olen kuunnellut asiantuntijoita, useimmat asiantuntijat arvioivat, että tämä rahoitushaaste on syntynyt useiden eri tekijöiden kautta, missä poikkeuksellinen inflaatio näyttelee omaa osaansa ja myös tämä hoitajien palkkakierros näyttelee omaa osaansa. Mutta en ainakaan itse ole sitä mieltä, että voisin täällä sanoa, että hoitajat eivät olisi ansainneet tätä palkankorotusta, joka neuvoteltiin aika kovalla väänöllä. Ihmettelen kyllä, jos kokoomuksessa tosiaan ollaan sitä mieltä, että hoitajat eivät ole ansainneet näitä palkankorotuksia, joita neuvottelujen kautta lopulta saatiin.

Itse toivon, että meillä riittää hoitajia tähän arvokkaaseen ammattiin jatkossakin, ja kyllä siinä edellytyksenä on se, että tästä työstä myös maksetaan asiallinen korvaus. Tämän palkankorotuksen kaikilta näiltä edeltäviltä vuosilta ovat kyllä hoitajat ansainneet.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.